

ДЕРЖАВНА СУДОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ
ДСА України

вул. Липська, 18/5, м. Київ, 01601, тел.: (044) 277-76-86, факс: (044) 277-76-11,
e-mail: inbox@court.gov.ua, web: <http://www.dsa.court.gov.ua>, код ЄДРПОУ: 26255795

на № 16.02.2023 від № сиф/К207-23-214/23

Катерині

foi+request-108791-
2948de06@dostup.pravda.com
kkaliukh@gmail.com

Про розгляд запиту від 15.02.2023

Шановна пані Катерино!

Державна судова адміністрація України за результатами розгляду Вашого запиту надсилає копію листа ДСА України від 14.09.2018 № 6-17517/18.

Додаток: на 5 арк. в 1 прим.

З повагою

Начальник юридичного
управління ДСА України

Тетяна ОПАНАСЮК

ДЕРЖАВНА СУДОВА АДМІНІСТРАЦІЯ УКРАЇНИ
ДСА України

вул. Липська, 18/5, м. Київ, 01601, тел.: (044) 277-76-86, факс: (044) 277-76-11,
e-mail: inbox@court.gov.ua, web: <http://www.dsa.court.gov.ua>, код ЄДРПОУ: 26255795

14.09 2018 № 6-17574/18
на № _____ від _____

Апеляційні та місцеві суди

**Територіальні управління
Державної судової адміністрації
України**

***Про забезпечення заходів контролю
за надходженням та поверненням
судового збору***

За результатами раніше проведених Державною судовою адміністрацією України внутрішніх аудитів у ряді судів встановлено випадки неналежного здійснення посадовими особами цих судів внутрішнього контролю за надходженням судового збору до Державного бюджету України, що є порушенням бюджетного та процесуального законодавства. Встановлені факти несплати судового збору призводять в окремих випадках до розгляду справ без фактичної сплати судового збору, впливають на фінансове забезпечення органів судової влади, завдають збитків державному бюджету і є ризиками невиконання плану надходжень судового збору до спеціального фонду державного бюджету.

Зокрема, це стосується наступних випадків.

1. Неналежне забезпечення контролю при здійсненні процедури повернення за заявами платників судового збору, коштів, помилково або надміру зарахованих до державного бюджету.

Так, у ході проведених внутрішніх аудитів встановлено випадки, коли платник судового збору (далі – платник) сплачує судовий збір, але позовної заяви (інших заяв, скарг) до суду не подає.

Оскільки до суду позовної заяви (інших заяв, скарг) не було направлено, платник відповідно до пункту 5 розділу I Порядку повернення коштів, помилково або надміру зарахованих до державного та місцевих бюджетів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 03.09.2013 № 787 (далі – Порядок), надсилає до суду заяву про повернення з бюджету коштів судового збору (як помилково зарахованих).

За результатами розгляду відповідної заяви і документів, що підтверджують сплату судового збору, а також після підтвердження наявності інформації про відповідний платіж у виписці з аналітичного рахунку, що відкритий в Державній казначейській службі України для зарахування надходжень від сплати судового збору, суд відповідно до вимог пункту 5 розділу I Порядку направляє платнику Подання на повернення помилково або надміру зарахованих до бюджету зборів, платежів та інших доходів бюджету (далі – Подання) для подальшого звернення до органів Державної казначейської служби України.

Платник, отримавши Подання, звертається до органів Казначейства із заявою про повернення коштів з бюджету. Одночасно в період розгляду органом Казначейства питання щодо повернення коштів платник подає до суду позовну заяву разом з платіжними документами щодо сплати судового збору, повернення якого вже було ним ініційовано раніше.

Однак, не врахувавши наявності наданого платнику Подання та можливість повернення органом Казначейства судового збору у встановлений законодавством строк, судді приймають до розгляду в цей період відповідні нові позовні заяви (інші заяви, скарги), до яких, як підтвердження сплати судового збору, подаються платіжні документи, стосовно яких уже триває процес повернення коштів з державного бюджету.

При цьому орган Державної казначейської служби України на підставі отриманих від платника Подання та заяви про повернення коштів судового збору у встановлений термін відповідно до пункту 12 розділу I Порядку повертає кошти платнику.

Як наслідок, у провадженні судів знаходяться справи, судовий збір щодо яких повернуто з державного бюджету платнику.

З метою уникнення вказаних фактів ДСА України рекомендує при надходженні позовних заяв (інших заяв, скарг) до суду з підтвердними документами про сплату судового збору:

1) перевіряти інформацію щодо наявності раніше направленої судом платнику Подання на повернення помилково або надміру зарахованого до бюджету судового збору за реквізитами вказаних документів;

2) у разі надходження до суду позовних заяв (інших заяв, скарг) з доданими до них платіжними документами про сплату судового збору, стосовно яких складено Подання, письмово інформувати суддю щодо зазначеного факту для прийняття ним рішення відповідно до процесуального законодавства.

2. Неналежне забезпечення здійснення контролю щодо підтвердження сплати судового збору в разі, коли суд у порядку, визначеному процесуальним законодавством, отримав на розгляд матеріали справи від іншого суду. При цьому судовий збір було сплачено за платіжними реквізитами рахунку суду, до якого первісно подавалась позовна заява.

У даному випадку суд отримує позовну заяву з підтвердженням сплати судового збору (або без такого підтвердження). У подальшому за наявності

передбачених процесуальним законодавством підстав суд без відкриття провадження передає відповідну справу на розгляд іншому суду. При цьому, оскільки провадження по справі не відкривалось, суд не перевіряє повноту сплати та зарахування судового збору.

Статтею 9 Закону України "Про судовий збір" передбачено, що зарахування судового збору перевіряється судом перед відкриттям впровадження. Обов'язок перевірити повноту сплати судового збору покладається на суд, який відкриває провадження.

З метою запобігання втрати контролю за повнотою сплати судового збору судам, до яких первісно подавалась позовна заява (інша заява, скарга) перед винесенням рішення про передачу матеріалів справи на розгляд іншому суду, необхідно перевіряти повноту зарахування судового збору та повідомляти про це суд, якому передаються справи.

Керівникам апаратів судів у разі передачі матеріалів справи на розгляд іншому суду в супровідному листі слід повідомляти про зарахування (не зарахування) судового збору та додавати, за наявності, завірену канцелярією суду копію виписки про підтвердження зарахування коштів. Також необхідно повідомляти про наявність (відсутність) Подання про повернення коштів судового збору за платіжними документами, що знаходяться у справі.

Судам, якими отримано матеріали справи для розгляду, але не отримано підтвердження сплати судового збору, у випадку надходження в подальшому від позивача підтвердних документів про оплату судового збору за платіжними реквізитами суду, який передав матеріали справи, необхідно приймати такі документи в якості підтвердження сплати судового збору лише після отримання від суду, з якого надійшла відповідна справа, інформації про зарахування судового збору до державного бюджету та відсутність винесених ним Подань про повернення з бюджету коштів за цими документами.

3. Неналежне забезпечення здійснення контролю щодо повернення судового збору у справах у разі передання матеріалів справи на розгляд від одного суду до іншого.

Як встановлено в ході аудиту окремих судів, виникають ситуації, коли позивач (платник) звертається до суду, який передав справу для розгляду до іншого суду, з проханням повернути кошти судового збору.

При цьому суд, до якого первісно подавалась позовна заява, не зважаючи на передачу справи до іншого суду, оформлює Подання. На підставі відповідного Подання орган Казначейства повертає кошти з державного бюджету.

У той же час суд, який отримав матеріали справи для розгляду, не володіє інформацією про факт наявності відповідного Подання і вважає доданий до неї платіжний документ легітимним.

Таким чином у провадженні судів знаходяться справи, судовий збір щодо яких фактично не сплачено у зв'язку з його поверненням з державного бюджету платнику.

З метою уникнення вказаних фактів ДСА України рекомендує судам, які передали справи для розгляду іншим судам, надавати Подання за цими справами лише при наявності письмового підтвердження про необхідність повернення судового збору від суду, до якого передано справу.

Звертаємо увагу на те, що повернення сплаченої суми судового збору здійснюється виключно з рахунку, на який судовий збір було зараховано в порядку, передбаченому частиною першою статті 7 Закону України "Про судовий збір".

4. Неналежне забезпечення здійснення контролю щодо відповідності позивача та платника судового збору.

Згідно зі статтею 2 Закону України "Про судовий збір" платниками судового збору є громадяни України, іноземці, особи без громадянства, підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (у тому числі іноземні) та фізичні особи – підприємці, які звертаються до суду чи стосовно яких ухвалене судове рішення.

З огляду на це суд при розгляді як позовних заяв, так і заяв на повернення помилково сплачених до бюджету коштів має перевіряти чи є заявник (позивач) платником судового збору відповідно до документів, що підтверджують перерахування коштів до бюджету.

Такі дії допоможуть знизити ризик ухилення від сплати судового збору в ситуації, коли, наприклад, позивач – юридична особа, проте судовий збір за подання позовної заяви сплачений фізичною особою (бухгалтером чи керівником підприємства). У результаті суд, не звернувши уваги на ці розбіжності, приймає платіжний документ, де платником судового збору вказано іншу особу, і відкриває впровадження по справі. Фізична особа, яка сплатила судовий збір може звернутися до суду із заявою про повернення помилково зарахованих до бюджету коштів, оскільки до суду із заявою на подачу позову вона не зверталась.

Для недопущення таких фактів ДСА України просить звернути увагу на необхідність дотримання вимог статі 2 Закону України "Про судовий збір" у частині звернення до суду з підтверджуючими документами щодо сплати судового збору саме платником цього збору.

Додатково повідомляємо, що для виконання судами покладених на них повноважень у частині перевірки повноти зарахування коштів судового збору в автоматизованій системі документообігу суду (у комп'ютерних програмах "Д-3", "Діловодство спеціалізованого суду") створено реєстр підтвердження оплат. Відповідним сервісом можна скористатися для з'ясування в автоматичному режимі повноти зарахування коштів судового збору до Державного бюджету України.

Працівникам суду необхідно використовувати можливості комп'ютерних програм "Д-3" та "Діловодство спеціалізованого суду" у частині підтвердження сплати (повернення) коштів судового збору.

Детальний алгоритм відповідних дій викладено в наступних документах:

1) Методичні рекомендації підтвердження оплати (повернення) судового збору з Казначейства у комп'ютерній програмі "Діловодство спеціалізованого суду", затверджені наказом Державного підприємства "Інформаційні судові системи" від 05.02.2018 № 14/1-ОД (адреса розміщення: C:\DSS\Методичні рекомендації підтвердження оплати СЗ з Казначейства.docx);

2) Методичні рекомендації щодо заповнення інформації про сплату судового збору у обліково-статистичних картках у комп'ютерній програмі "Д-3" (адреса розміщення: C:\D3\Client\Documents\Судова статистика).

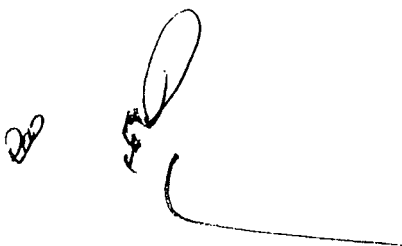
Слід відмітити, що дані про підтвердження оплати (повернення) судового збору надходять до комп'ютерних програм "Д-3" та "Діловодство спеціалізованого суду" в автоматичному режимі. Під час надходження таких записів виконується автоматичне поєднання записів про оплату (повернення) судового збору, які зазначаються в обліково-статистичних картках із записами підтверджень про оплату (повернення) судового збору, які надійшли з Казначейства.

Перед початком розгляду справи відповідальна особа суду повинна перевірити наявність в обліково-статистичних картках підтвердження оплати та, в разі якщо така сплата відсутня, виконати пошук відповідного підтвердження оплати в ручному режимі, після чого дані записи поєднати.

Виконання зазначених норм є дієвим механізмом щодо здійснення контролю за зарахуванням судового збору до спеціального фонду Державного бюджету України, який унеможлиблює неправомірне використання одних і тих самих платіжних документів про сплату судового збору декілька разів.

Керівникам апаратів судів довести цей лист до працівників апаратів судів та організувати проведення відповідних роз'яснень (навчань) із зазначених вище питань.

Голова
Державної судової
адміністрації України

З. Холоднюк